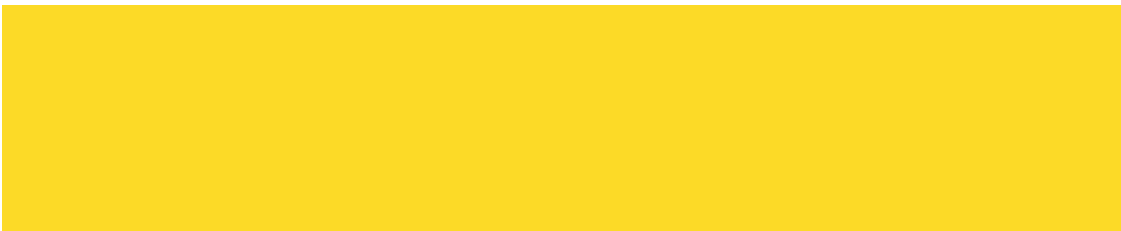

strategija razvoja slovenije
Slovenija jutri

Kako do varne starosti

Kje smo danes

Prebivalstvo se stara, zato vedno manjše število zaposlenih ne bo sposobno vzdrževati sedaj veljavnega pokojninskega sistema. Sedanji sistem socialnega zavarovanja daje ugodnosti vedno večjemu številu upokojencev, poleg tega se povečujejo izdatki za zdravstvene storitve.

Po podatkih Statističnega urada RS (leto 2005) je med vsemi prebivalci Slovenije že dobra četrtina upokojencev. Povprečno število zavarovancev obveznega zavarovanja se iz leta v leto povečuje in je tako leta 2005 znašalo že 845.842 oseb. Napovedi prebivalstva kažejo, da se bo v razvitih državah (tudi v Sloveniji) delež prebivalstva, starega

65 let in več, v prihodnjih 50 letih predvidoma podvojil in bo znašal skoraj tretjino vsega prebivalstva.

Spremembe v demografiji (daljša življenjska doba, nizka rodnost, ipd.) in s tem povezane socialno-ekonomske razmere nazorno kažejo tudi podatki o naraščanju števila upravičencev do pokojnin ter dejstvo, da se število zaposlenih, ki vzdržujejo enega upokojenca, vse bolj znižuje.

Pokojninski sistem Slovenije od zadnje pokojninske reforme leta 2000 vključuje **obvezno in dodatno pokojninsko in invalidsko zavarovanje**. V dodatno se lahko vključijo le tisti, ki so vključeni v obvezno zavarovanje. Razlika med sistemoma je velika, saj se pokojnine iz obveznega zavarovanja plačujejo

Leto	Število zavarovancev	Število upravičencev do pokojnin*	Koeficient razmerja med številom zavarovancev in upokojencev
1990	782.222	384.094	1 : 2,3
1998	784.193	472.394	1 : 1,7
2005	845.842	513.897	1 : 1,6

*upravičenci do državne pokojnine niso všteti

upokojencem iz tekočih vplačil zavarovancev, dodatni pokojninski steber pa temelji na varčevanju na osebnih kapitalskih računih in ustrezni naložbeni politiki (plačujem na svoj račun, izvajalci za moj denar skrbijo z vlaganjem na trgu in zanj jamčijo).

A. Obvezno pokojninsko in invalidsko zavarovanje :

- vključuje pravice do pokojnine (starostne, invalidske, vdovske, družinske), pravice iz invalidskega zavarovanja in nekatere dodatne pravice, kakor sta pravica do dodatka za pomoč in postrežbo ter varstveni dodatek k pokojnini;
- za upokojitev morata biti hkrati izpolnjena dva pogoja: starost in delovna doba;
- daljše ostajanje v zaposlitvi se nagraduje, upokojitev pred polno starostjo pa pomeni zmanjšanje pokojnine;
- obdobje za izračun višine pokojnine je podaljšano na 18 najugodnejših zaporednih let;
- pokriva tudi državno pokojnino, namenjeno tistim, ki nimajo nobenih dohodkov in izpolnjujejo pogoj prebivanja v EU vsaj 30 let.

B. Dodatno pokojninsko in invalidsko zavarovanje

Dodatno prostovoljno pokojninsko zavarovanje se hitro razvija, saj je v to obliko zavarovanja vključenih že 51,45 % vseh obvezno pokojninsko in invalidsko zavarovanih oseb.

Dodatno pokojninsko zavarovanje se je uveljavilo tudi kot pomemben dejavnik finančnega prostora.

Dodatno zavarovanje se deli na **obvezno in prostovoljno** dodatno pokojninsko zavarovanje.

Obvezno dodatno pokojninsko in invalidsko zavarovanje je nadomestilo za dosedanjo zavarovalno dobo s povečanjem (bonifikacijo) in je namenjeno delavcem, ki delajo na posebej težkih in zdravju škodljivih delovnih mestih oziroma na takih delovnih mestih, ki jih po določeni starosti ni mogoče uspešno opravljati. Upravljavec sklada obveznega dodatnega zavarovanja je Kapitalska družba d.d.

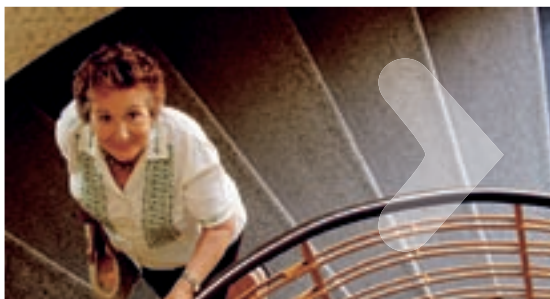
Prostovoljno dodatno zavarovanje

je zavarovanje, pri katerem zavarovanci vplačujejo sredstva na svoj račun z namenom, da bodo po upokojitvi iz tega lahko pridobili dodatno pokojnino, saj sedanji sistem obveznega zavarovanja v prihodnosti ne bo mogel več zagotavljati primernih pokojnin. Prostovoljno dodatno zavarovanje je stimulirano (do določene višine vplačil so zagotovljene davčne olajšave). Poznamo kolektivno in individualno obliko, lahko pa gre tudi za kombinacijo obeh (pri čemer premijo hkrati plačujeta delodajalec in delavec: primer je lahko sklenitev dogovora, po katerem se povišanje plače, ki bi jo sicer dobil delavec, vplačuje v kolektivno zavarovanje). V okviru prostovoljnega dodatnega pokojninskega zavarovanja danes deluje 12 izvajalcev, od tega:

- 4 pokojninske družbe,
- 2 zavarovalnici,
- 5 odprtih vzajemnih pokojninskih skladov in
- 1 zaprti vzajemni pokojninski sklad.

Pokojninska reforma iz leta 2000, ki je bila sprejeta s soglasjem vseh socialnih partnerjev, bo nekatere ukrepe uresničila šele leta 2024, ko bodo dokončno znani tudi vsi njeni učinki. Dolgoročne napovedi generacijskih računov sicer že kažejo, da sedanja pokojninska reforma pozitivno učinkuje na finančno vzdržnost in stabilnost pokojninskega sistema, zato jo je treba nadaljevati do njene izpolnitve.

Vendar pa bo zaradi učinkov sprememb v starostni strukturi prebivalstva zlasti v obdobju po letu 2020 čutiti povečane pritiske na financiranje pokojninskih izdatkov iz javnih sredstev, zato bo za dolgoročno izpolnjevanje zastavljenih ciljev treba izvesti korenite reforme pokojninskega sistema.

Bistveno strateško izhodišče za zagotovitev potrebnih nacionalnih politik predstavlja Strategija razvoja Slovenije, ki je v tem delu sledila predvsem cilju zaščite pred socialno izključenostjo. S predlaganimi ukrepi v Strategiji razvoja Slovenije želi Vlada RS zagotoviti primerne in vzdržne pokojnine tako, da bo:

- *povečala število zavarovancev v celotnem prebivalstvu in zagotovila finančno vzdržen pokojninski sistem, ki ohranja model medgeneracijske solidarnosti;*
- *podaljšala aktivno obdobje vsakega posameznika;*
- *dodatno prilagodila pokojninski sistem trenutnemu položaju in prihodnjemu razvoju.*

Kaj želimo doseči

V okviru svežnja reform, ki ga je sprejela Vlada RS, so dodatnemu izboljšanju preživljanja varne in aktivne starosti namenjeni naslednji ukrepi:

- povečanje spodbud za daljše aktivno obdobje posameznika;
- zagotavljanje plačevanja prispevkov za pokojninsko zavarovanje od vseh vrst prihodkov posameznika in na ta način povečanje višine prispevkov v pokojninsko blagajno;
- oblikovanje ustrezne kombinacije socialne sprejemljivosti in ekonomske vzdržnosti v obveznem pokojninskem zavarovanju;
- sistemska ločitev kolektivnega in individualnega zavarovanja;
- uvedba dodatnih spodbud za prostovoljno pokojninsko zavarovanje.

Z ukrepi želi Vlada RS starejši generaciji omogočiti, da bi tudi po upokojitvi lahko živela polno in bogato življenje ter hkrati sodelovala pri trajnostnem razvoju države.

Spodbude za daljše aktivno obdobje posameznika

Za pokojninski sistem je bilo v preteklosti značilno, da je omogočal upokojitev še aktivnim ljudem pri razmeroma nizki starosti. Poleg tega je zagotavljal tudi primerne pokojnine, s katerimi so upokojenci lahko izpolnjevali svoje želje in aktivno uživali starost. Ker pa se v demografiji soočamo z negativnimi trendi, je treba delovno sposobne ljudi v starejših starostnih skupinah spodbuditi, da bodo dlje časa ostajali aktivni in se ne bodo prezgodaj upokojevali.

Vlada bo:

- povišala pokojnino za vsako leto ostajanja v zavarovanju po izpolnitvi starostnega pogoja za upokojitev (sedanji sistem spodbuja samo pet let in še to v prvem letu največ in v zadnjem najmanj, potem dodatnih spodbud ni več),
- delodajalcem olajšala zaposlovanje

- starejših delavcev tako, da zanje ne bo treba plačevati vseh prispevkov,
- delno upokojitev uredila na za delavca ustrezen način (po izpolnitvi pogojev za upokojitev bo delavec lahko ostal zaposlen od ene do sedmih ur – kolikor bo želel).

Plačevanje prispevkov za pokojninsko zavarovanje od vseh vrst prihodkov posameznika in na ta način povečanje višine prispevkov v pokojninsko blagajno

Vlada želi omogočiti zavarovanje in pridobivanje pravic iz sistema pokojninskega zavarovanja tudi za osebe, ki opravljajo priložnostna začasna ali občasna dela. Mladi, starejši in brezposelni opravljajo veliko plačanih del na podlagi pogodb, v okviru projektov in podobno, v tem času pa niso pokojninsko zavarovani, po drugi strani pa tudi pokojninska blagajna za njihovo delo ne prejme prispevkov.

Vlada bo:

- omogočila plačilo prispevkov in ugotavljanje gostote zaposlitve tudi iz nizkega števila opravljenih delovnih ur in

- širše uredila možnost zavarovanja samo za pravico do pokojnine (zavarovanje za ožji obseg pravic).

Ustrezna kombinacija socialne sprejemljivosti in ekonomske vzdržnosti v obveznem pokojninskem zavarovanju

Vlada želi bolj enakomerno porazdeliti bremena med posamezne generacije in glede na spol (na ta način želi doseči, da bi imeli sedanji in prihodnji upokojenci čim več pravic, mladi pa zato ne bi bili preveč obremenjeni s prispevki). Sedanji sistem solidarnosti in medgeneracijskega razdeljevanja sredstev se zdi posameznim generacijam krivičen.

Vlada bo:

- podaljšala obdobje, na podlagi katerega se določi pokojninska osnova (upoštevani bodo plačani

prispevki iz daljšega obdobja, kar omogoča pravičnejši način odmere pokojnine – večina zasluži na začetku zaposlitve manj, v poznejšem obdobju pa več);

- uskladila način valorizacije za vse socialne transferje enako – vsa usklajevanja bodo postavljena na skupni imenovalac; z življenjskimi stroški in rastjo plač;
- postopno izenačila upokojitveno starost moških in žensk oziroma postopno izenačila odmero pokojnin.

Sistemska ločitev kolektivnega in individualnega zavarovanja

Glavni namen ostre ločitve kolektivnega in individualnega dodatnega zavarovanja je uveljavitev pravega poklicnega zavarovanja. Poklicno zavarovanje je dopolnilo obveznemu zavarovanju, zato naj bi bilo prav tako natančnejše

zakonsko urejeno. Individualno dodatno zavarovanje naj bi bilo bistveno bolj odprto in svobodno in naj bi zavarovancem omogočalo zavarovanje z večjim tveganjem in hkrati večjim donosom, saj se z zakonom ne bi zagotavljalo minimalnega zjamčenega donosa. Takšna ureditev bi omogočala tudi razširitev individualnega zavarovanja, ki trenutno predstavlja zanemarljiv delež (večina tistih, ki bi sicer plačevali premijo individualnega zavarovanja, jo zdaj plačujejo kot del premije v kolektivnem dodatnem zavarovanju). Statistični podatki kažejo, da je v kolektivno zavarovanje vključenih 410.225, v individualno zavarovanje pa le 27.476 zavarovancev.

Vlada bo:

- oblikovala pravo poklicno pokojninsko zavarovanje, kjer premije plačuje delodajalec kot del prejemkov iz delovnega razmerja in so sredstva dana na trg. Takšno zavarovanje je po svoji vsebini podobno obveznemu zavarovanju;
- s spremembo davčne obravnave spodbudila dodatno pokojninsko zavarovanje, zlasti individualno, za katerega se zaposleni trenutno premalo odločajo.

Spodbude za prostovoljno pokojninsko zavarovanje

Z nadzorom nad izvajalci in davčnimi olajšavami želi vlada spodbuditi dodatno pokojninsko zavarovanje in zato namerava:

- ob dosedanjih davčnih olajšavah uvesti še posebno davčno olajšavo za individualna vplačila, ki bo ločena od olajšave za kolektivno zavarovanje (individualna in kolektivna premija se ne bosta seštevati);
- omogočiti predvsem podjetjem v delovno intenzivnih panogah, kjer delavci zaradi visokih stroškov dela še niso dodatno pokojninsko zavarovani, preusmeriti del prispevkov delodajalca v kolektivno dodatno pokojninsko zavarovanje;
- dopustiti uvedbo individualnih pokojninskih načrtov brez minimalne zajamčene donosnosti (upravljavec načrta bo lahko sam določil naložbeno strategijo, zavarovanec pa se bo sam odločil, kje in na kakšen način bo varčeval).

Več informacij:

- **Ministrstvo za delo, družino in socialne zadeve:**

<http://www.mddsz.gov.si>

- **Služba Vlade RS za razvoj:**

<http://www.svr.gov.si>

- **Zavod za pokojninsko in invalidsko zavarovanje Slovenije:**

<http://www.zpiz.si>

- **Spletno mesto Slovenija jutri!:**

<http://www.slovenijajutri.gov.si>

Publikacija Kako do varne starosti je sestavni del komunikacijske strategije Vlade RS. Z njo želimo prispevati k obveščeni o izvajanju Strategije razvoja Slovenije in razumevanju posledic gospodarskih in socialnih reform za življenje v državi.

Izdajatelj: Ministrstvo za delo, družino in socialne zadeve, Služba Vlade RS za razvoj in Urad Vlade RS za informiranje
Založnik: Urad Vlade RS za informiranje
Lektoriranje: mag. Nevenka Gajšek, Generalni sekretariat Vlade RS, Služba za prevajanje, tolmačenje, redakcijo in terminologijo
Oblikovanje: Pristop, d. o. o.
Tisk: Mond Grafika, d. o. o.
Naklada: 20.000
Julij 2006

Urad vlade za informiranje

Gregorčičeva 25
1000 Ljubljana
Slovenija

www.slovenijajutri.gov.si